

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НА БАЗІ МЕТАЛУРГІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

В статті поставлена проблема інвестиційної політики та розвитку машинобудівної галузі в сучасних умовах на базі металургійних комплексів. Викладений науковий матеріал у публікації допоможе практичній реалізації запланованих заходів у рамках інвестиційного проекту підприємства.

Машинобудівний комплекс є одним з провідних промислових комплексів української економіки. Його можна визначити як «локомотив» економіки, успішна діяльність якого визначає ефективність функціонування супутніх йому комплексів і галузей. Можна стверджувати, що від рівня розвитку машинобудування залежить промисловий потенціал держави, його конкурентоспроможність на зовнішніх ринках, рівень соціального розвитку держави.

Загальновідомо, що вектор і рівень розвитку будь-якого промислового комплексу, а тим більше такого капіталоемного, енергоємного, ресурсоемного, як машинобудівний комплекс, багато в чому залежить від наявності та грамотної реалізації інвестиційної політики. Незважаючи на наявність численних теоретичних і практичних розробок на сьогоднішній день відсутня єдина пророблена на державному рівні і підтримувана машинобудівними підприємствами і комплексами інвестиційна політика.

Інвестиційна політика являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства. Вона полягає у виборі і реалізації найбільш ефективних форм реальних і фінансових його інвестицій з метою забезпечення високих темпів його розвитку та постійного зростання його ринкової вартості. Розробка єдиної інвестиційної політики у сфері машинобудування - необхідна стратегічна мета як для держави в цілому, так і для всієї сукупності машинобудівних підприємств і комплексів різних форм власності – і державної, і акціонерної, і приватної, також для активно діючих і потенційних інвесторів (інвестиційних фондів, банків, кредитних установ, іноземних інвесторів і т.д.). Але й за відсутності єдиної узгодженої інвестиційної політики на макrorівні машинобудівні підприємства і комплекси не повинні займати пасивну позицію відносно розробки інвестиційної політики на мікрорівні, оскільки наявність інвестиційної політики підприємства насамперед відповідає інтересам його власників, допомагає поліпшити якість управління підприємством, упорядкувати інформацію, розподілити фінансові потоки, раціонально вибрати напрямки інвестиційних вкладень.

Актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємства визначається рядом наступних умов:

- інтенсивність можливих змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища, у зв'язку з чим відсутність адаптованої до них інвестиційної стратегії може призвести до того, що інвестиційні рішення окремих структурних підрозділів підприємства будуть носити різноспрямований характер, приводити до виникнення протиріч і зниження ефективності інвестиційної діяльності в цілому;

- майбутній перехід підприємства до нової стадії життєвого циклу, якій притаманні інші рівень інвестиційної активності, напрями і форми інвестиційної діяльності, особливості формування інвестиційних ресурсів, і розробляється інвестиційна стратегія дозволяє завчасно адаптувати інвестиційну діяльність підприємства до майбутніх кардинальних змін можливостей його економічного розвитку;

© Литвин Антон Юрійович – кандидат наук з державного управління.

Донецький університет економіки та права, м. Донецьк;

Стреблянська Ірина Анатоліївна – аспірант.

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

- кардинальна зміна цілей поточної діяльності підприємства, пов'язане з відкриттями новими комерційними можливостями, і в цих умовах суттєве зростання інвестиційної активності підприємства і диверсифікація форм його інвестиційної діяльності повинні носити прогнозований характер, який і забезпечується розробкою чітко сформульованої інвестиційної стратегії.

Актуальним нині є поглиблене теоретичне дослідження ринкових форм і механізмів інвестиційної діяльності на мікро- і макрорівнях. Важливою проблемою виступає теоретичне обґрунтування критеріїв ефективності інвестиційних витрат, взаємозв'язку і взаємозумовленості капітальних вкладень і структурних зрушень в економіці, визначення пріоритетів у галузевій структурі інвестицій, а також усередині основних народногосподарських сфер: основного виробництва (власне виробництва), виробничої і соціальної інфраструктур. Не менше значення має також дослідження джерел і засобів формування інвестиційних ресурсів у сучасних умовах перехідної економіки в Україні [1-4].

Дослідження сучасних особливостей інвестиційної діяльності різних господарських суб'єктів є одним з основних пріоритетів економічної науки. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей та економіки в цілому.

Ефективна діяльність підприємства в довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності в умовах нестабільної економіки значною мірою визначаються рівнем їх інвестиційної активності і діапазоном інвестиційної діяльності. У цьому зв'язку актуальним стає ретельне планування і прогнозування інвестиційного процесу на підприємствах. Дуже важливим є вивчення зарубіжного досвіду в галузі інвестування, регулювання інвестиційної діяльності та визначення ефективності інвестицій. Крім того, необхідно знайти найбільш прийнятні способи застосування цього досвіду в умовах сучасної України.

Основними законодавчими актами, що впливають на інвестиційний клімат в Україні, є: Конституція України; Господарський, Цивільний, Земельний кодекси України; Закони України: «Про банки і банківську діяльність», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», «Про господарські товариства», «Про державне регулювання ринку цінних паперів», «Про заставу», «Про захист іноземних інвестицій в Україні»,

«Про режим іноземного інвестування», «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження»,

«Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» та інші.

Мета статті – вивчення методів планування та прогнозування інвестиційної політики на машинобудівному підприємстві.

Мета досягається шляхом розгляду наступних важливих питань:

- поняття інвестиційного процесу в сучасних умовах, види інвестицій, способи і етапи здійснення інвестиційних рішень, джерела інвестування на сучасних підприємствах України;

- існуючі методи оцінки інвестиційних проектів, у тому числі бухгалтерські, економічні та альтернативні; облік впливу таких важливих факторів, як інфляція, ризики і податкова політика держави, при визначенні внутрішньої норми прибутку і на ефективність проекту;

- сучасні підходи до прогнозування інвестиційної діяльності в умовах промислового підприємства.

Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 було визначено, що інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких утворюється прибуток або досягається соціальний ефект. До таких цінностей відносяться: грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме і неру-

хоче майно; майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом або іншими видами інтелектуальних цінностей; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідного для організації тої чи іншої діяльності у сфері виробництва, але не запатентованої (ноу-хау); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права. Інвестиції на оновлення основних фондів також здійснюються у формі капітальних вкладень [5].

При розробці інвестиційної політики на підприємствах необхідно дотримуватися таких принципів, як:

- націленість інвестиційної політики на досягнення стратегічних планів підприємств та їх фінансову стійкість;
- облік інфляції і фактора ризику;
- економічне обґрунтування інвестицій;
- формування оптимальної структури портфельних і реальних інвестицій;
- ранжування проектів та інвестицій за їх важливістю і послідовності реалізації виходячи з наявних ресурсів і з урахуванням залучення зовнішніх джерел;
- вибір надійних і більш дешевих джерел і методів фінансування інвестицій.

Формування інвестиційної стратегії підприємства залежить також від того, на яку маркетингову політику націлене підприємство:

- лідерство в області витрат;
- стратегія диференціювання;
- концентрація на сегменті.

Вихідним пунктом обґрунтування інвестиційної стратегії підприємства є аналіз ринку продукції або вже виробленої підприємством, або планується до випуску.

Основним конструкційним матеріалом в машинобудуванні є чорний метал і, отже, головний сировинний постачальник - чорна металургія. У той же час, в сучасному машинобудуванні чорні метали все більшою мірою замінюються кольоровими, перш за все - легкими (алюміній), а також - композитами і пластмасою.

В структурі сучасних машинобудівних заводів багато спільного, незважаючи на їх різну спеціалізацію. В узагальненому вигляді можна вважати, що кожен машинобудівний завод має наступні основні цехи: ливарний, ковальсько-пресовий, механічний та складальний, а також цілий ряд допоміжних (модельний, деревообороний тощо). В ливарському цеху з чорних або кольорових металів чи їх сплавів отримують заготовки деталей. В ковальсько-пресовому цеху їх оброблюють ковкою на молотах або штамповкою на пресах. Обробка ковкою або штамповкою заготовки деталі ще мають досить великі припуски, тому в механічних цехах їх оброблюють на токарних, фрезерних, стругальних та інших станках до потрібних розмірів. Таким чином із заготовки отримують готову деталь, яка поступає потім в складальний цех або відправляється на інші підприємства.

Однак у машинобудуванні, яке є найбільш складною галуззю, все не так однозначно, як в інших галузях промисловості. Тут основну роль грають трудомісткі, наукомісткі, нематеріалоемні виробництва. Тому, перш за все, слід говорити про основний ресурс – достатньо великій кількості висококваліфікованої робочої сили. Велике значення мають і споживачі, якими є не тільки населення, але й інші підприємства і навіть галузі [6].

Розміщення машинобудування в цілому визначається соціально-економічними факторами і насамперед – наявністю досить великої кількості кваліфікованих трудових ресурсів, а також – споживачів готової продукції. Характерною рисою машинобудування, що впливає на розміщення, є високий розвиток спеціалізації та кооперування. Спеціалізація полегшує організацію масового виробництва, сприяє більш раціональному використанню устаткування, підвищенню продуктивності праці. Можливості украї-

ньського металургійного машинобудування та промисловості, що випускає гірничо-шахтне устаткування, значною мірою обмежені високим ступенем зносу виробничої бази та недостатньою забезпеченістю кваліфікованим виробничим персоналом. Тому на початку прогнозованого періоду зростання виробництва можливий за рахунок завантаження виробничих потужностей, резерв яких у цих галузях становить близько 50 %. При цьому продуктивність праці і якість устаткування, що випускається залишаться на колишньому рівні. Темпи зростання виробництва в 2013-2014 рр. можуть скласти в середньому 20 % щорічно. У середині прогнозованого періоду (2013-2017 рр.) Джерела зростання за рахунок активізації резервних потужностей будуть вичерпані. Передбачається, що в цей час почнеться інтенсивне інноваційне оновлення виробничого апарату в галузях, що виготовляють обладнання для металургійного комплексу, ініційоване зростанням виробництва та інвестиціями у відповідності з пріоритетними напрямками державної промислової політики. Одночасно необхідно здійснювати підготовку кваліфікованих кадрів для цих галузей. Щорічні темпи приросту випуску металургійного та гірського устаткування в цей період складуть в середньому 5-7 %. Зростання випуску металургійного устаткування в 2012 р. порівняно з 2005 р. складе 67 %, гірського устаткування – 56 %. Велика частина виробничого обладнання, необхідного для інноваційно-технологічного. Міжгалузеву взаємодію виробничих комплексів 107 переозброєння металургійного комплексу, буде закуповуватися за кордоном. Однак імпортозаміщення до 2015 р. складе більше 20 %.

При виборі інвестиційної стратегії підприємства доцільно визначити загальний обсяг його інвестицій, включаючи можливі поєднання різних джерел фінансування та залучення позикових коштів [1].

Для реалізації інвестиційної політики на підприємстві треба підготувати інвестиційний проект, який повинен включати наступну інформацію представлену на рис. 1.

Особливо важливе значення у вирішенні цієї проблеми має міжгалузеву взаємодію металургійного і машинобудівного комплексів, оскільки машинобудування є основним споживачем металу серед галузей обробної промисловості. Отже, зростання виробництва продукції машинобудування сприяє значному збільшенню ємності внутрішнього ринку металопродукції. Металургійний комплекс у свою чергу забезпечує близько 10 % попиту внутрішнього ринку інвестиційної техніки для галузей промисловості. Підвищення інвестиційної активності в металургії, інтенсифікація оновлення виробничого апарату стануть імпульсом до розвитку металургійного машинобудування, ініціюючи зростання виробництва в інших галузях машинобудування. Це посилить роль внутрішніх факторів економічного зростання, зумовить підвищення попиту внутрішнього ринку на продукцію металургійного та машинобудівного комплексів і зниження ризиків, пов'язаних із зовнішньоекономічною кон'юнктурою.

Вибір в якості пріоритетного напрямку комплексу заходів щодо структурної перебудови машинобудування як основи інноваційного розвитку сучасної економіки створить передумови для розширення ємності внутрішнього ринку продукції виробничо-технічного призначення і зростання інноваційної активності в галузях промисловості. ефективність міжгалузевих взаємодій при реалізації такої стратегії розвитку буде визначатися узгодженням процесів виробничо-економічного та інноваційного розвитку на мезо- та мікрорівні на базі основних показників стратегії соціально- економічного розвитку. Такий підхід дозволить розробити пріоритетні напрями інноваційної політики в галузях промисловості, забезпечують досягнення заданого рівня міжгалузевої ефективності та стійкі темпи економічного зростання.

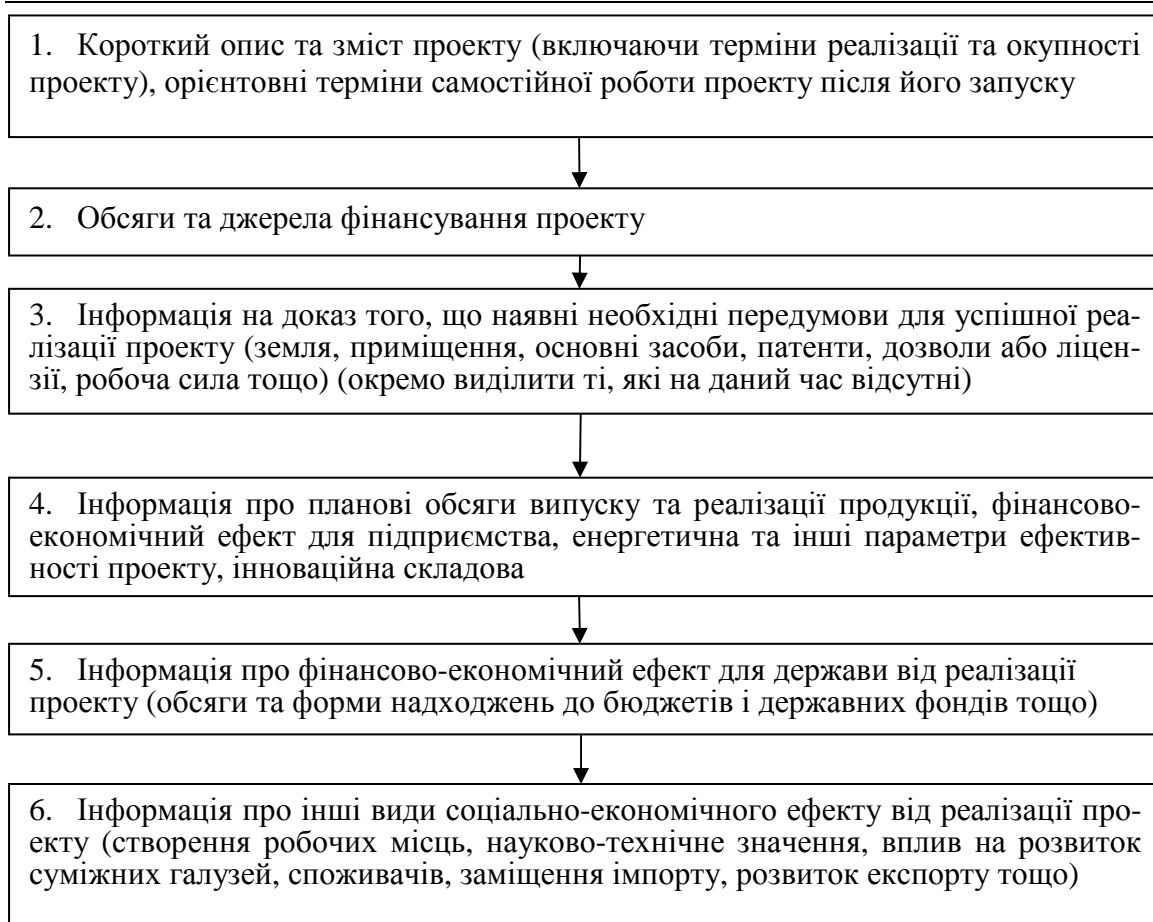

Рисунок 1 – Етапи підготовки інформації, стосовно створення інвестиційного проекту підприємства.

Література

1. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика. – 2000.
2. Микков У. Э. Оценка эффективности капитальных вложений / У. Э. Микков. – М., 1991.
3. Финансовый менеджмент / авт. колл. под рук. Н. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 1993.
4. Липсиц И. В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа / И. В. Липсиц, В. В. Коссов. – М. : БЕК, 1999.
5. Об инвестиционной деятельности: Закон Украины // Ведомости Верховной Рады Украины. – 1991.
6. Барташевська Ю. М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи / Ю. М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2011. – № 1. – С. 19-25.
7. Лишиленко В. І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : навч. посіб. / В. І. Лишиленко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 325 с.